

De politiek kan de zelfstandigheid van de wetgevende macht tevens benadrukken door oog te hebben voor de actieve rol van de overheid, daar waar deze neutraal zou moeten zijn.⁵⁰⁰ Dat is onder meer op het terrein van de belastingwetgeving.

2.8 Conclusie

De wetgever draagt de belangrijkste verantwoordelijkheid voor het tot gelding brengen van de rechtvaardigheid bij belastingen. Dit vloeit rechtstreeks voort uit het legaliteitsbeginsel, dat aangeeft dat de belastingheffing gebaseerd moet zijn op in formele wetsvorm genomen overheidsbesluiten.

De rechtvaardigheid bij belastingen wordt benaderd vanuit de moraal, een tijdsgebonden begrip. De idee dat er een onderscheid bestaat tussen een rechtvaardige en een onrechtvaardige belastingheffing is afkomstig uit het natuurrecht. Ook afkomstig uit het natuurrecht is de idee dat de bevolking met de belastingheffing moet instemmen. Zodoende verdienen de belangen van het individu en de wijze waarop het individu de belastingwetgeving ervaart, alle aandacht van de wetgever. Deze zal er onder meer voor moeten zorgen dat de gewenste rechtvaardigheid ook feitelijk vorm krijgt.

De belastingideeën, de vier stelregels van Adam Smith, vormen een belangrijke basis voor de gedachtenontwikkeling over rechtvaardigheid bij belastingen. Zijn ideeën waren van cruciale betekenis voor het belastingpolitieke denken in de eeuwen na hem, waaruit blijkt dat de belangen van het individu aandacht verdienen. Zij zijn terug te vinden bij vele schrijvers na hem.

De eerste stelregel van Smith vormt de basis voor de idee dat belastingen als rechtvaardig worden ervaren bij een algemene en gelijke belastingdruk over alle burgers. Er moet sprake zijn van een rechtvaardige verdeling van de belastingdruk, het inkomen en de welvaart. Met andere woorden, de belastingheffing moet zijn afgestemd op de ongelijke, economische positie van burgers. Heden ten dage wordt hiervoor aansluiting gezocht bij de rechts- of verdelingsbeginselen, vooral het gelijkheidsbeginsel.

De tweede, derde en vierde stelregel van Smith geven aan dat iedereen die bij de belastingheffing betrokken is, baat heeft bij belastingwetgeving die kenbaar is, rechtszekerheid biedt en uitvoerbaar is. Dergelijke wetgeving draagt bij aan het feitelijk vorm geven van de gewenste verdeling van de belastingdruk, het inkomen en de welvaart, bevordert een behoorlijke relatie belastingdienst - belastingplichtige, voorkomt ontwijkings- en ontduikingsgedrag en houdt de kosten van het proces van belastingheffing in de hand.

⁵⁰⁰ P.J.A. Adriani, J. van Hoorn[1]: "Bij alles wat de overheid doet streeft zij een doel na. Dat doel kan zijn, slechts de hoogstnoodzakelijke zaken te regelen. De overheid is dan wat men zou noemen neutraal. Wat hoogst noodzakelijk is hangt af van de opvattingen die daaromtrent bestaan in een zeker tijdsgewricht. Deze opvattingen kunnen ertoe leiden dat de overheid niet meer neutraal is, maar zelf een actieve rol gaat spelen volgens een door haar opgesteld schema." (blz.56)